

Efni: Umsögn Hagstofu Íslands um frumvarp til laga um breytingu á lögum um endurnot opinberra upplýsinga (mjög verðmæt gagnasett, EES-reglur o.fl.), 35. mál.

Umsögn Hagstofu Íslands

Sjónarmið Hagstofu Íslands

Hagstofa Íslands fagnar frumvarp um breytingu á lögum um endurnot opinberra upplýsinga og greiðara aðgengi að gögnum sem teljast sem virðisaukandi, eða mjög verðmæ gögn. Ljóst er að bætt aðgengi að gögnum opinberra aðila mun bæta ákvarðanatöku stjórnsýslunnar og vera forsenda og grundvöllur efnahagslegrar verðmætasköpunar um fjórirjónlegu framtíð. Á þetta er raunar bent á í 6.kafla greinagerðar með frumvarpi, „**Mat á áhrifum**“. Í sama kafla er vísað í erlendar úttektir *Evrópusambandsins og Efnahags- og framfarastofnunarinnar* á almennum áhrifum af bættu gagnaaðgengi á hagrænan ávinning á landsvísu sem hleypur á milljörðum.

Á sama tíma er ljóst að uppbygging gagnainnviða, hvort sem horft er til tækni eða þekkingar, mun krefjast töluverðar fjárfestinga og langtímaskuldbindinga af hálfu ríkissjóðs. Einnig er ljóst að uppbygging þarf að eiga sér stað á sama tíma og margföldun er á eftirspurn eftir gögnum til greininga og verðmætasköpunar. Þetta þýðir að þær stofnanir ríkisins sem bera þá ábyrgð að afla og framleiða hin verðmætu gögn, munu þurfa að bregðast strax við aukinni eftirspurn eftir gögnum um leið og þær þurfa að byggja upp gagnainnviði, og jafnvel vinna upp margra ára tækniskuld í kviku umhverfi gagnaeftirspurnar.

Þar sem ekki hefur fram innlent áhrifamat á bættu aðgengi að opinberum upplýsingum er ljóst að upplýsingar um ábata, fjárfestingarþörf, möguleg samlegðaráhrif sameiginlegra gagnainnviða eins og íslenskrar gagnagáttar er ekki til. Þar með er forgangsröðun óljós og grundvöllur fyrir stefnumiðaða uppbyggingu gagnavistkerfis ekki til staðar. Hagstofa Íslands leggur áherslu á að það fari fram kostnaðar- og ábatagreining á uppbyggingu gagnainnviða þeirra opinberu stofnana sem bera eiga ábyrgð á aðgengi að mjög verðmætum gögnum.

Í þessu samhengi vill Hagstofa Íslands benda á nauðsyn þess að íslensk stjórnvöld marki *íslenska gagnastefnu* sem samþættir þær aðgerðir sem þegar er lögð áhersla á í hinum ýmsu stefnuskiðjum stjórnvalda og ágætt yfirlit er um í kafla 2, „**Tilfni og nauðsyn lagasetningar**“. Íslensk gagnastefna myndi þar að auki þjóna sem samþættingarrámi fyrir ýmis gagnamiðuð lög sem líklegt er að verði tekin upp hérlendis sem hluti af framfylgd gagnastefnu Evrópusambandsins, svo sem hinum evrópsku *gagnalögum* (e. data act)¹, *gagnastjórnunarlögum* (e. data governance act)² og *gervigreindarlögum* (e. AI act)³ eða hafa þegar verið teknar upp, eins og *lög nr. 2018/90 um persónuvernd og vinnslu persónuupplýsinga*. Slík stefna myndi þannig gæta þess að lagarammi styðji

¹ <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/policies/data-act>

² <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/policies/data-governance-act-explained>

³ <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/library/proposal-regulation-laying-down-harmonised-rules-artificial-intelligence>

frekar en hindri gagnflæðið sem breytingar á lögum um endurnot opinberra upplýsinga á að auðvelda.

Samræming við evrópska grunnlöggjöf innan EES samstarfsins.

Í 6. grein frumvarps til laga um breytingu á lögum um endurnot opinberra upplýsinga kemur fram að ráðherra skuli setja reglugerð um hvaða opinberar upplýsingar teljist mjög verðmæt gagnasett, reglur um snið, lýsigögn, formlega staðla og undanþágur frá birtingu. Hér skal bent á að í framkvæmdareglugerð (ESB) 2023/138, sem sett er á grundvelli tilskipunar (ESB) 2019/1024, er skilgreindur listi af mjög verðmætum gagnasettum sem byggir á evrópskri grunnlöggjöf um landupplýsingar (e. INSPIRE directive)⁴ og hagtölur (e. The Statistics Law)⁵, og miðast þar með við þarfir Evrópusambandsins. Hagstofa bendir á að það megi vera að ekki séu allar hagtölur tiltækar sem ráðherra mun skilgreina sem mjög verðmæt gagnasett, verði framkvæmdarreglugerðin tekin upp án aðlögunar. Ástæðan fyrir þessu er tvíþætt. Í fyrsta lagi gæti svo verið að Ísland hafi hlotið undanþágu frá evrópskri löggjöf um framleiðslu tiltekinnna hagtalna, eða að löggjöfin eigi ekki við. Dæmi um slíkt væru gögn um *vöruviðskipti innan Evrópusambandsins*⁶. Í öðru lagi gæti svo verið að stjórnvöld hafi ákveðið að fjármagna ekki framleiðslu á tiltekinni löggjöf sem Hagstofu er þó skylt að fylgja. Dæmi um slíkt er *fólksflutningatölfræði, og upplýsingar um flóttafólk og umsækjendur um alþjóðlega vernd*⁷. Í slíkum tilfellum þarf að gæta að lög um endurnot opinberra upplýsinga stangist ekki á við undanþáguákvæði Íslands í hagtölugerð, og bæti ekki við þær vanefndir sem þegar eru til staðar í skuldbindingum Íslands gagnvart evrópskri hagskýrslugerð.

Samantekt

Í stuttu máli má því segja að ábendingar Hagstofu lúti að 1) skuldbindingu ríkisins til að reka þá gagnainviði sem þurfa að vera til staðar fyrir framfylgd laganna og 2) samþættingu og samræmingu regluverksins sem styðja á við gagnavistkerfið. Samfara þessum ábendingum lýsir Hagstofa Íslands sig áhugasama og reiðubúna til samtals og samstarfs um innleiðingu þess, enda setja hin breyttu lög uppbyggingu gagnainviða á dagskrá, - sem munu skila íslensku samfélagi miklum efnahagslegum ávinningi til framtíðar.

Virðingarfyllt,

Arndís Vilhjálmsdóttir,
Rannsóknarstjóri

⁴ https://knowledge-base.inspire.ec.europa.eu/index_en

⁵ <https://ec.europa.eu/eurostat/web/products-statistical-books/-/ks-31-09-254>

⁶ Regulation (EU) 2019/2152

⁷ Regulation (EC) No 862/2007 of the European Parliament and of the Council of 11 July 2007 on Community statistics on migration and international protection and repealing Council Regulation (EEC) No 311/76 on the compilation of statistics on foreign workers (OJ L 199, 31.7.2007, p. 23).